

Рат на Балкану

Цетиње, 29. јануара

Непријатељства су обновљена свом жестином. То најбоље показују крваве битке, које се без прекида воде с највећом одлучношћу већ неколико дана око Скадра.

До тих нових жртава, које смо дали и које дајемо у обновљеном непријатељству довела нас је упорност Турске, која је проузроковала како сам рат тако и ово крваво обнављање ратних операција.

Већ прве битке показале су, да се упорност Турске не да ничим правдати и да ово што она чини није ништа друго него бесмисленост, којој равне нема и која је води у очигледну пропаст. Кад би се радило о томе, да је Турска у могућности да своје стање на ратном пољу поправи и да своје раније ратне неуспјехе заглади, њено би се држање још и могло разумјети. Али како никаквих изгледа нема, да ће Турска моћи да предузме офанзиву и да потисне непријатеља са својих позиција и да ишта поврати од онога што је она раније изгубила, њено држање је безумно. Војна и финансиска снага Турске готово је сасвијем исцрпљена. Турска једва да ће се моћи одупријети, а камо ли да напад издржи, одбије и да сама пређе у офанзиву. Према томе сама се на себе не може ни у ком случају ослонити и на својој сопственој снази базирати ово упорно држање своје. Ако се ослања на то, да продужење рата може изазвати заплете међу силама, и са те стране може врло слабо користи да извуче, јер је Турска овим ратом толико сломљена, да о њеној војној снази и не може бити озбиљна говора, а о снази у опште још мање, пошто је изнутра силно разривена, што показују и најновији догађаји, од којих се нарочито издваја државни удар ту скоро извршен у Цариграду.

У опште стварно стање Турске такво је, да никакву наду не улијева на ма какав успјех, а још мање на успјех, којим би се могло загладити оно што је до сад било.

Да је ово резонување тачно, посвједочили су и први окршаји при обнављању ратних операција. Савезне балканске државе још при првом свом наступању показале су толике успјехе да оне најрјечијег говоре у прилог њихове будуће акције, која ће их неминовно довести до тога да Турској диктују мир, на који она мора или пристати или коначно упропастити и оно што јој је остало још сачувано.

Као што се Турска у свему вара, тако се љуто вара и на помисао, да ће је моћи спасти евентуални европски заплети. Као што је са-

свијем и разумљиво, велике силе одлучиле су да и даље остану неутралне и да се не мијешају у балкански рат. Према томе Турска ће бити остављена својој судбини као што је и до сад била. Да та њена судбина није за њу ни мало повољна изгледа, о томе не треба ни једног часка двоумити.

Код таквог стања ствари у толико се више морају жалити жртве које подносе балканске савезне државе. Без тих жртава је могло бити. То је за сваког јасно, само не за кратковиде политичаре на Босфору, који су и овог пута засвједочили да нерадо рачунају са стварношћу и који своје неопростиве дјетињасте гријехове заогрћу плаштом к'смета и товари на плећа Алаха, који је крив у толико што их није могао умудрити и што их није паметније саздао.

Балканским савезним државама није било до обнављања непријатељства, што су и засвједочиле својим држањем при преговорима. Али кад је Турска за тим ишла, оне су га примиле и опет ушле у њ и све жртве које сад подносе само ће повећати тежину у којој се налази отоманска царевина, која ће неминовно морати скупо да плати упорност својих политичара.

Два мира

Заћутали су и савезнички и турски делегати у Лондону; хладно су поздравили једни друге и пошли свако на своју страну. Отезало се и отезало; конач примирја за закључење мира тањио се и тањио све више, па се и прекинуо. Мир, који толико времена ишчекива читав јавност, о коме се толико преговара, пише и говори у Европи; мир кога је од свију балканских ратујућих држава највећа требала Турска, те прва и замолила примирје о преговору за исти, није закључен. Оно што делегати ратујућих странака не могаше, кривцом своје немоћи несвјесне Турске, ријешити кроз мјесец и по дана, остаде, да, сигурно у много краћем времену, ријеше топ и пушка.

Говорило се, писало, попуштало и савјетовало и шта још не, али турски делегати не попустише, говорећи стално, да ће напустити Лондон, ако се не буде узимала у обзир част Турске. И заиста, част Турске од стране савезника балканских чувана и је чувана, колико се највећа могла чувати част побјеђеног; одрицали су се савезници много чега, на шта су имали право претендирати, само да би се закључио мир, коме они нијесу толико ни били „муфтак“. И на ово су делегати горде Турске остајали глуми и даље су остајали при својим тражењима.

Изгледаше и тада, да ће се конференција у Лондону прекинути, када велике силе савјетоваше заједничком нотом Турску да попусти.

Немаше се сада куд ни камо: сазва се Велики Диван, да се ријеша, да ли да се приклони глава пред савјетом Европе, те да се закључи мир. Читав јавност упире очи у оне, који имаху водити ријеч на Дивану, шта ће рећи. И мудри људи некада горде царевине ријешаху да се пристане на мир. Они, и ако са тешком тугом, пристадоше, да даду што балкански савезници захтијеваху; пристадоше, јер и сами вјеровашу, да је то једини спас заосталог још царства.

Овим се ствар привођаше крају; мир тек што не бјеше потписан, кад али преврат у Турској измијени ситуацију. Младотурци занесени прошлосту некадање Турске, занесени странчарском мржњом и политичке ситуације не разумијевајући извршише државни удар. Владу земље узеше у своје руке и затражише рат. И балкански савезници видјећи, да се са Турцима не може другачије изаћи на крај, спустише, као онај војсковођа древног Рима, скупљену тугу и рекоше: „Па ето вам рата“.

Ето тако од толико ишчекиваног мира и преговора о њему не би ништа.

Кад је Турска мислила да учини што је сада учинила, на име да продужи рат није требала (али кад би она то знала расудити) ни да моли за примирје, нити да ради на закључењу мира. Примирје је њој не само ништа користио, него што више донијело много штете. Балкански савезници сада одморени а много и озлојеђени на турска попукивања трипут ће се жешће борити него раније. Једно је то, а друго, при закључењу будућег мира балкански савезници, сигурно је, држаће се пуно круће и биће много непопустивљивији него на конференцији у Лондону. Једина пак и врло мала штета по балканске савезнике је та, што би давно већ били господари и оног дијела турског царства у Европи, кога још нијесу, а кога ће скоро бити.

Досада упурамо очи у ратујуће стране, како ће закључити мир, а сада ишчекујемо нове догађаје, нова крвопролића, нове катастрофе.

Сада ишчекујемо шта ће бити од побјеђене турске у продуженом рату. Топ и пушка почели су вршити своје смртоносне акције онамо, гдје су раније стали и неће ваљда проћи ни неколико дана а Бугари ће се наћи у другом „вјечитом граду“, на Аја Софији, гдје ће бити уздигнут барјак са крстом, а Једрени, тај чвор „части турске“ биће предани огњу и мачу. Грци ће слободно пловити кроз Босфор и Дарданелу, као и бити господари давно опсједнуте Јањине, а Црногорци отпочинуће у гордоме Скадру, на огњиштима старих српских краљева.

Тиме ће Турска за навијек нестати као балканска односно европска држава; она ће умријети на Балкану, као да је није никад ни постојало, и као спомен на њу остаће још само груби трагови њене још грубље културе.

Да тако ће то бити. Турска жели сама да умре у Европи, а можда и у Азији буде рањена, па пустимо је.

И док оволико мука претрпјесмо разламајући у Лондону са тврдоглавим турским делегатима о миру,

који пропаде, дотле нови мир, кога ће савезници закључивати а да много и не питају Турску, биће много лакше закључити. Излишна ће тада бити посредовања и дуга преговарања, излишна ће бити ићи у Лондон. Мир ће се закључити на бојном пољу, а највјероватније на граници Азије и Европе у гордоме Стамболу. Ето тај мир, кога жеља Младотурака да наставе рат изазва у таквом облику, учиниће крај европској, а више је него извјесно — ако не одмах а оно кроз коју годину — и азиској Турској. То ће бити контра мир пређашњему; онај је могао Турској ипак нешто спасти а овај неће ништа, али Турска жели и хоће сама да умре, па пустимо је.

Говоримо оно, што би несрећни Турци и сами требали, али неће да знају; оно, чему ће их скоро будућност увјерити. Младотурци, који прегоше да земљу уреде и доведу у ред европских цивилизованих држава, као да је доведоше и крају: они не бише вољни спасти ни оно што могаху.

Више је него сигурно, да ни они не вјерују у продуженог рата срећу, па је чудновато њихово садање држање; али можда су се ријешили да кад не могу помоћи отаџбини, удворе се бар Алаху, тим што ће мир у ценет послати још коју стотину хиљада душа. Уза све то пак највјероватније је да Турска хоће сама да умре, па — пустимо је.

Б. Лаб.

Наставак рата

Заузет Бушати, напад на Брдицу, Хасан Риза убијен

Грујемир, 25. јануара. — Краљевско мјесто посматрања је Грујемир. Краљ лично држи слушалицу од телефона, прима вијести и издаје наредбе. Приспјела је вијест, да је српска колона јужно од Скадра заузела Бушати и да се налази у маршу према утврђењу Брдици. У том правцу се чује грмљавина топова. Заробљени низам приповиједа, да је Есад паша у Штоју, равници пред Скадром, а да је Хасан Риза убијен.

Артиљерски двобој око Тарабоша

Груда, 25. јануара. — Јак је артиљерски двобој између утврђења турских, који се на Тарабошу налазе и црногорским топовским батеријама на Мурићанима. Види се како црногорске мелинитне гранате ударају у утврђења. Почело се у 5 сати у јутро.

Први наши успјеси

Грујемир, 25. јануара послје подне. — Краљ је телеграфирао Краљници на Цетиње: „Сјутра је судбоносан дан за Црну Гору. Све турске позиције биће нападнуте и пашће много Црногораца, али без губитака нема побједе. Буди без бриге и моли Свемогућег да нам да стару срећу“. — Тачно у 10 сати отворише црногорске батерије ватру на свеукупне турске позиције. Главни напад управљен је према Барданолу. У 10¹/₄ сати ударила је једна црногорска граната у средину турске батерије на Муселимовој Главици, а једна друга на турску батерију испод висине 316. У 10 и по сати јака пушчана ватра. Црногорске колоне наступају у напад из Меси. У 10⁵⁰ с. јављено је, да

је Муселимова Главница заузета. У 11:10 с. јавља генерал Мартиновић из Мурићана, да је црногорска артиљерија турски монитор под Широком Гором пробушила, те је потонуо у воду, а други је побјегао према Скадру. У 11 сати колоне Војводе Ђура Петровића јуришаше од Перфунје према Бардањолу. У 11:30 с. такозвану Шумату Главницу испод великог Бардањола заузела је колона војводе Петровића. Иста се колона налази у наступању према брду 316 т. зв. Великом Бардањолу. У 12 сати јавља генерал Вукотић, да преко Кира журе турски батаљони у помоћ Бардањолу. У 12:20 с. јавља војвода Петровић, да је планински вис Гајтани заузет.

Операција противу Бардањола

Груда, 25. јануара. — Престолонашљедник Данило отишао је у 5 сати у јутру преко ријеке Кира у Маси, да присуствује операцијама противу Бардањола, на који ће се данас јуришати. Шеф генералштаба генерал Вукотић налази се од јуче у Шилдији. Бардањол има јака пољска утврђења, болњикаве жице и снабђен је топовима. Бардањол је узвишење, које се у дужини простире на истоку Скадра; највиши његов вис 316 доминира Скадром и равницом. Простор наступања на Бардањол под непријатељском ватром је 600 м.

Припреме за напад

Грујемир, 25. јануара. — Краљ се налази на Грујемиру, одакле издаје заповијести. У 10 сати прије подне данас има да се изведе напад на добро утврђени и добро снабђени високи хрбат на истоку Скадра, а у исто вријеме биће нападнуте и поедине турске позиције и пољска утврђења. Престолонашљедник ноћу из Груде пут Меси са Књазом Петром одохао, да приправи напад на Бардањол. Српска колона из Љеша под пуковником Дамјаном Поповићем освојила је јуче Бушат. јужно од Скадра, одакле ће направити јуриш на Брдицу.

Нове наше побједе

Мурићани, 25. јануара. — Око подна братака србијанска војска у заједници с нашом деснокрилном колоном заузе Бушат и спрема напад на Брдицу с плећи. Око 2 сата послје подне заузе црногорска војска велики блендирани Бардањол, Муселимову Главницу и Гајтан.

Ситуација на бојном пољу

Грујемир, 25. јануара. — Јутрос рано Краљ је са штабом кренуо са Груде на Грујемир. Дирљив је био растанак са Нашљедником и Књазом Петром, који су пошли на фронт, на чијој се средини у пољу пред Скадром ставио на цело Нашљедник, а Књаз Петар намјестио је свој штаб у Кодра Лиси, сат и по преко Кира на самом домаћају непријатељске пушчане ватре. На брежуљку крај Груде, Краљ је застао са Нашљедником и Књазом Петром и изашао је на узвишци, мјесто за цркву, коју ће подићи за успомену на овај дан. Са свијех страна кличе се Краљу и Нашљеднику и присутни изјављују жеље за успјех данашњег судбоносног предузећа. У 8 сати Краљ са генералом Константиновићем и пратњом изашао је на главицу код Грујомира, од куда је свестран поглед на бојиште и околину. По раније учињеној наредби вријеме, за општи напад на непријатеља утврђено је за 10 сати прије подне. Тачно у 10 сати зачу се грмљавина топова од стране одреда генерала Мартиновића. На врху Тарабоша уздижу се облаци дима од наших граната. Одмах затим наста општи артиљериски двобој. Велики Бардањол већ је под унакрсном топовском ватром. Краљ устаје, крсти се, призива божју помоћ. Присутна војна

музика свира химну. Сви присутни стоје откривених глава, потресени и узбуђени. Артиљериски бој продужава се на цијелом бојишту. У великом полукругу уздиже се дим, топовске ватре час на Тарабошу, час са српске стране од Бушата, час на цитадели у Скадру, час у Штоју и на све стране, а највише на цијелом Бардањолу, који се послје је пола сата борбе већ и не види од колутова дима. Пет минута прије 11 сати уз општу грмљавину топова умијешао се звук брзе пушчане палбе. Велики дурбин пред Краљем показује силно комешање и наред међу турским трупима на врху Бардањола. У 11 сати телефонском са фронта долази саопштење да су наши храбри војници на јуриш заузели Муселимову Главницу испод Бардањола. Небо се пролама, грмљавина све чешћа и јача; велика крвава битка. У току борбе наши топови са Зогаја потопише својим метцима турски монитор на С. Језеру испод вароши. Артиљериска акција одреда генерала Мартиновића била је успјешна: наше трупе примакле се жици на Тарабошу на 300 метара. У 5 сати по подне испод врха Бардањола већ су извучени наши брзометни топови.

Заузимање Бардањола

Стање на бојном пољу

Грујемир, 26. јануара. — Ноћас није прекинула борба, која се данас великом жестином наставља на цијелој линији. Прошле ноћи на целокупном фронту топовска и пушчана палба. Наше трупе прекинуле су жице испод опкопа на Бардањолу. Турци су у три маха ноћу покушали повратити изгубљене положаје, али сва три пута били су сузбијени са огромним губитцима. Највише узвишење на Бардањолу потпуно опкољено од наше војске. Очекује се или јуриш или предаја опсједнутих Турака на Бардањолу. Заробљени турски војници од јучерашњих бојева причају занимљиве појединости из опсједнутог Скадра. Сви потврђују да је Хасан Риза убијен. Војци у вароши је било познато да је примирје закључено. Код ње је самопоуздање пало а нема много воље да се бори, али официри је драконским мјерама тјерају у борбу. Неколико војника је неки дан јавно стријељано због непослушности, да би се остали заплашили. Хране по-нестаје, али муниције имају довољно; сваки војник добија дневно по 150 фишека.

Бардањол освојен

Грујемир, 27. јануара. — Данас у 3 сата по подне наша војска на јуриш је заузела висове и шанчеве Великог Бардањола. Непријатељ се по губитку Великог Бардањола у нeredу повлачио на Мали Бардањол, гдје је одмах био изложен нашој артиљеријској ватри, која га натјера у бјегство према вароши преко моста на Киру. Непријатељ се разбјежао пут Скадра, остављајући за собом мноштво мртвих и рањених умијешао наших шрапнела, који су га гонили и у непријатељске трупе уносили страву и метеж. По заузећу Бардањола јачина боја попустила је на цијелој линији.

Губитци око Бардањола

Грујемир, 27. јануара. — Послије је упорне тродневне борбе трупе зетског одреда данас у 4 сата послје подне на јуриш још нечувен и невиђен заузеле све главне висове и веома јака утврђења свим препречним средствима опкољена Великог Бардањола.

Грујемир, 27. јануара. — Губитци при заузећу Бардањола у тродневној очајној борби износе што мртвих и рањених 2500, а са турске

стране око 4000 нађених на бојишту.

Борбе око Тарабоша

Грујемир, 27. јануара. — На Тарабошу и Брдици борба једнако траје већ три дана. Ма да трупе имају да се боре противу утврђења опкољених жицама, ипак постепено успјешно напредују. Заузето је до сад већ неколико шанча путем обостране борбе бомбама и бајонетом. Губитци знатни с обје стране, али број није утврђен пошто акција непрестано траје.

Како је текла битка

Грујемир, 28. јануара. — Појединости битке на Бардањолу све више плету лаворове вијенце слави црногорског оружја. Непријатељ је био утврдио Бардањол изврсно. Био се искористио свијема средствима савремене технике и њеним проналасцима. Опкопи на Бардањолу и његови шанчеви савршенство су данашње пољске фортификације. Генерал Вукотић одмах послје свршеног боја прегледао је сва утврђења. Његов и његова штаба извјештај гласи, да се свако мора чудити како је такво утврђење било могуће заузети кад се узме у обзир и позната храброст турског војника. Одсудни бој, односно покољ у шанчевима Бардањола трајао је више од два сата. Непријатељ се био закљонио у ровове метар дубоко са врећама пуним пијеска, које су споља служиле као грудобрани. Наши храбри војници најприје су испресијецали препоне и три реда жица и неустрашиво извршише своју дужност; падаху под кишом непријатељских куршума, али не узмицаху. Официри показиваху чуда храбрости: у првим редовима испред војника скакаху преко разних препона, полажући испред шанчева своје главе. Огорчење, жестина и општи јуначки полет захватили је редове наших војника, носећи их као вихор у сигурну смрт. Јуче у 1 сат и 40 минута доспјеше до крајњих рубова непријатељских шанчева. Наста страховити метеж. Три црногорска барјака залепришале на првим врховима Бардањола. Краљ, Нашљедник и Књаз Петар са узвишења на Грујемиру прате потоњи чин крваве бардањолске драме. Отпоче и јуриш. Кроз дурбине се виде масе наших војника како се разлијетају по шанчевима. Краљ силно узбуђен и сви са њиме, скида капу у знак узвишености и светиње историског тренутка кад његови храбри војници у маси полажу живот за домовину, одлучујући својим јуришем побједу на Бардањолу. Непотраја четврт сата а телеграфски извјештаји од генерала Вукотића и генерала Беџира саопштише, да је врх Бардањола заузет. Љешине напунише простране и дугачке опкопе. Из доњих положаја Турци нагоше у дивље бјегство низа страну. Непрестано их стизаху и десетковаху шрапнели наших топова, који су одлично гађали и у редовима непријатеља стварали страву. Послије пола сата могло се на дурбину видјети у масама бјегство непријатеља у правцу вароши. Комора, коњи, рањеници, војници, кари — све се помијешало у општи наред и забуну. Утицај наше побједе био је на непријатеља силан и поразан. Број жртава на нашој страни још се не може тачно утврдити, али у сва три дана битке цијени се да смо имали око 2500 мртвих и рањених.

Бојеви око Тарабоша

Успјешно напредовање

Мурићани, 26. јануара. — Јуче послје подна наступила је деснокрилна приморског одреда

успјешно и заузела село Џуос испод самог утврђења Тарабоша. Лијевокрилна колона такође је наступила десном обалом Скадарског Језера и примакла се у непосредну близину села Широка. Центар је учинио знатне успјехе; наиме она одјељења, која су одређена да раскидају жицу бомбама, синоћ су у 5 часова под успјешном артиљериском ватром раскинула жице на дванајест мјеста помоћу експлозива. Сваки је отвор велик од четири до пет метара. Иза тога је наређено наступање пјешадије, која је заузела позиције при дну самога утврђења. Ноћ није боја прекидала све до саме зоре, а јутрос је рано настављен, и трајао је цијелога дана са истом жестином као и јуче. Наше су трупе у центру на 150 до 200 метара пред првим турским шанчевима. Наступање је веома отешчано и мора се ићи побашуке и пред собом стварати шанчице. Братска србијанска војска примакла се Брдици и већ је почела нападати. Нада је да ће Тарабош ускоро бити наш.

Пењање уз Тарабош

Мурићани, 27. јануара. — Синоћ око 5 сати наша су предња одјељења ушла у прве шанчеве утврђења Тарабоша. Борба је била очајничка. Освојени су шанчеви на бајонете. Губитци су доста знатни и с једне и с друге стране. Наше су трупе успјеле да се ушанче на дугачкој борбеној линији. Бој је трајао и по ноћи, а јутрос су Турци великим појачањима покушале, да наше трупе потисну, али захваљујући успјешној ватри артиљерије и митраљежа, као и живој пушчаној палби турски је покушај остао без успјеха. Данас послје подне палба је ослабила. Наши су одржали своје позиције. Наша лјевокрилна колона заузела је Широко и сад се налази између Широка и Скадра, одржавајући везу с нашим положајима на Тарабошу. Деснокрилна колона налази се у јучерашњем положају.

Извјештаји Бугарске Агенције

Бојеви око Чаталце

Софија, 26. јануара. — Јуче су Турци на Чаталци извршили наступање у три правца: Једна колона од шест батаљона под заштитом артиљерије с тврђаве Ђаур Табаја и топова с двају крстарица и торпиљера, који се налазаху у Бујукчекмеце кренула се на бугарске трупе, које бијаху у положајима у Арнауткеју. Енергичним нападом Бугари бацише Турке пут моста Бјукчекмеце. Друга колона од два батаљона, која је прекјуче наступила из Бакчикеја, видјевши се између двије ватре артиљериске и пјешадиске, наступила је преко Карасуа и не сачекавши Бугаре. Трећа колона, у јачини једног пука с митраљешким одјељењем и батеријом брдских топова, кренула се из села Јучели. Бугарске трупе нападоше овај пук бајонетима и он је одступио у највећем нeredу, оставивши на бојишту све своје мртве и рањене. Осим тога сви покушаји турски да пријеђу у офанзиву код Јеникеја, Лазаркеја у зони Деркоса потпуно су пропали и Турци су се склонили у њихове прве положаје. Цијелог дана су бугарски авиоплани вршили извиђање над Чаталцом. Бомбардовање Једрена непрестано се врши с успјехом.

Поразни турски

Софија, 27. јануара. — Турци су јуче предузели офанзиву противу бугарских трупа пред Булаиром. Ожесточени бој трајао је до три сата послје подне и у то вријеме Бугари пријеђоше у офанзиву и енергично потјераше Турке до под

самом тврђавом Булаир. Турци су у повлачењу оставили огроман број мртвих и рањених. Турски заробљеници причају да је на турској страни учествовало шест дивизија. Бугарске трупе држале су се непоколебљиво. У сумрак је непријатељ покушао да изврши искрцавање на околици Шаркеја, гдје су се 20 бродова били појавили. Тек се почела искрцавати турска пјешадија, Бугари јој нанијеше знатне губитке, затим су се бродови одмах удалили. Бомбардовање Једрена напредује. Турски дезертери причају, да трупе и становници вароши бјеже из једног у други квартал, тражећи склоништа од топовских метака. На линији Чаталци сваки покушај Турака да пријеђу у офанзиву свршио се поразом потпуним. Међу рањенима и погинулима има доста Арапа. Покушај искрцавања Турака код Подима на сјевероистоку Стране такође је пропао. Турске су трупе сузбијене оставиши педесет мртвих на бојишту.

Турска и савезничке државе

Вјести из Цариграда

Цариград, 25. јануара. — Званично се саопштава, да су турске трупе заузеле Каликратију, Баишаскеј станицу жељезничку код Чаталце и Драганикеј, висове који постоје наспрам десног крила. Извиднице турске већ се сукобљавају с непријатељем. — Топовњача „Аваз“ бомбардовала је јуче такође Мириофито, кога су Бугари узели као и Шаркеј, одакле је топовњача „Аваз“ пренијела власти у Галипоље. — Путници, који долазе из Дарданела, причају, да су грчки транспортни бродови покушали да искрцају српске трупе на супротној страни Галипоља. Те су се трупе укrcале у Солун бајаги за Драч. — Многобројни турски бјегунци приспјели су јуче из Галипоља. — Демантира се вијест, да ће бугарски изасланици доћи у Цариград да преговарају. — Званично се побија вијест да је командант Једрена дао повјешати грчког и јерменског владику, као и знатније грађане због тога што су му савјетовали, да се преда.

Цариград, 26. јануара. — Десети корпус, који је био овдје, укрцао се јуче на 15 транспортних бродова за Галипоље. — Бивши министар морине Хуршид и Енвер беј отпутоваће такође. — Изгледа да је ушљед операција у Галипољу искрцавање јачих одреда у Родосто за сада одложено.

Цариград, 26. јануара. — Тврди се, да је министар вакуфа дао оставку, јер није хтио да уступи влади резервне вакуфске фондове.

Вјести из Софије

Софија, 25. јануара. — „Мир“ сазнаје да је командант Скадра Есад паша погинуо и да његов замјеник већ води преговоре о предаји Скадра црногорској војсци. — Енглеска санитарна мисија позвана је да се спреми за брзи одлазак у Једрене, чија се предаја очекује кроз који дан. — Према званичном саопштењу, канонада Једрена продужава се успјешно. Пред Чаталцим било је до сада омањих предстражних чаркања.

Софија, 26. јануара. — Бугарско-румунски преговори отпочети у Лондону наставиће се у Софији. Од стране бугарске владе одређени су Данев и Сарафов, а с румунске сигурно принц Гика и посланик у Софији. — „Мир“ демантује вијест, да ће српске трупе доћи у Тракију. То није потребно пошто је бугарска војска на Чаталци не само у стању да се држи на Чаталци него да и пријеђе у напад. — Турска флота је учествовала у боју на

југу ријеке Кавака, али њена палба није нанијела бугарској војсци никаквих губитака. Код Чаталце више батаљона турске пјешадије под заштитом артиљерије преко села Иседина покушали су да пријеђу на десну обалу Карасона, али су брзо с огромним губитцима били сузбијени. Бомбардовање Једрена траје.

Успјешан лет авијатичара

Атина, 26. јануара. — Јуче је авијатичар поручник Мутсутис у пратњи морског официра Морантениса с Лемноса одлетио на аероплану и повешао се на висину од 1200 м. пријеђао с европске обале у Дарданелима и дошао врх Награ, одакле је бацио 2 бомбе на турску флоту и двије на турска утврђења, затим се повратио у Лемнос. Лет је трајао 2 с. 20 минута.

Веницелос у Солуну

Солун, 26. јануара. — Веницелос је приспио; на станици га је дочекао принц Никола.

Спремање Турске

Цариград, 28. јануара. — Јуче је велики везир летио у аероплан у Сан Стефано. Спремају се још три аероплана који ће учествовати у операцијама. — Пренос трупа за Галипоље и Родосто продужава се. Један дио трупа одређен је за Милију на Црном Мору. У министарству војном не зна се ништа о успјеху искрцавања. — Пожар у Топхани угашен је јутрос у два сата; изгорело је само сто педесет кућа.

Бугари према Турцима

Софија, 28. јануара. — Турци нијесу данас ништа покушавали на Мраморном Мору, што даје мислити да су напустили намеру искрцавања ушљед претрпљеног неуспјеха јуче. — Краљ у пратњи принчевице и министра Теодорова отпутовао је из Димотике у Дедеагач.

Мисија бившег великог везира

Цариград, 28. јануара. — Бивши велики везир Хаки паша јуче и данас дуго је конферисао на Портима са великим везиром; тврди се, да ће му се повјерити мисија да води полузваничне преговоре о миру са изасланицима бугарским, с којима ће се састати у Букурешту. Један од изасланика био би посланик бугарски у Букурешту.

Бој око Галипоља

Софија, 29. јануара. — Прошле суботе јаке турске трупе покушале су да пријеђу у офанзиву на галипољском полуострву, али последије жестоке борбе непријатељ је разбијен и утекао пут Булаира. Бојно поље покривено је мртвима, пушкама, топовима. Међу погинулим налазе се и двадесет турских официра. Турци су претрпјели огромне губитке и оставили на бојишту заставе, топове, митраље и масу муниције. Бугари су имали 412 војника и пет официра рањених, два официра погинула, док се број погинулих војника још није утврдио, али изгледа да је врло мален.

Искрцавање код Подима

Софија, 29. јануара. — Краљ је приспио. Што се тиче покушаја искрцавања код Подима јављају се шљедећи подаци: Јуче у 7 сати у јутро двије крстарице, два торпилера и два брода долазећи из Карабуруна искрцале су 250 војника пред селом Подимом. Десети погранични бугарски батаљон напао је Турке и успркос палбе с крстарица натјерао је непријатеља у бјегство на бродове. Турци су оставили на бојишту 25 мртвих и 16 заробљених. Бугари су имали 3 мртва и 18 рањених. Један сат касније бродови су даље отпловили. Сви покушаји турски код Чаталце да пријеђу у офанзиву пропали су; свуда су сузбијени са великим гу-

бицима. Једрене се непрекидно бомбардује.

О Црној Гори

Вјести „Петроградског Вјесника“

Петроград, 26. јануара. — Велика Књагиња Милица Николајевна отпутовала је за Цетиње.

Лондон, 26. јануара. — Мијушковић је отпутовао у Црну Гору.

Петроград, 26. јануара. — Министарству Финансија поднесен је пројект да се у Петрограду оснује славенска банка са капиталом од пет милиона, а да та банка има филијале у Москви, Софији, Биограду и на Цетињу.

Држање Турске

Турци о себи

Цариград, 27. јануара. — Ноћас у осам сати пожар је почео да бјесни у кварту Топхана близу италијанске болнице која је опкољена пламеном, али захваљујући живом посредовању мрнара са страних бродова болница је изван опасности. До сада је изгорело тридесет кућа. — Гласови о забрани пролаза Дарданелима побијају се званично. — Изашла је ирада, којом се дозвољава пролаз крстарици француској „Виктор Иго“, која ће доћи као трећи француски стационер пред Цариградом. — Положаје, које је турска војска раније била напустила код Кавака, поново их је отела од Бугара, који су поднијели јаке губитке. — Бугарски аероплан, који је летио поврх Једрена, морао се удаљити ушљед турског гађања. — Бомбардовање Једрена траје дан и ноћ, али наноси врло незнатне повреде. Храброст царске војске достојна је похвале. — Консули у Једрену поновили су њихово тражење, да се образује неутрална зона гдје би се странци склонили или да им се дозволи да изађу из Једрена, преко бугарских линија. — Министар унутрашњих дјела изјављује да је неосниван глас о рјешењу министарског савјета да је исто пристало да уступи Једрене и закључи мир с тим, да се у Једрену постави представник калифе. Министар побија вијест о размислима у војсци. Говори се, да су консули у Једрену протестовали против начина бомбардовања, који се противи хуманитарним начелима.

Србија и Скадар

Деманти биоградског Пресбироса

Биоград, 27. јануара. — Пресбирос демантира категорички вијест, да су три српска батаљона била заробљена пред Скадром и да је пуковник Поповић дигнут с положаја командата у Драчу. Пуковник Поповић је постављен за командата српске војске, која оперише пред Скадром.

Бугарска и Румунија

Румунски делегати у преговорима

Букурешт, 27. јануара. — Влада румунска наименовала је Гика, посланика у Софији, за делегата у преговорима бугарско-румунским.

Турска моли мир

Турска већ богоради

Париз, 29. јануара. — „Тану“ јављају из Лондона да је амбасадор турски молио Греја да покрене иницијативу велесица у корист мира. Греј је изјавио да је готов, ако Турска учини званично тражење. Амбасадор је одговорио да му није наређено да поднесе формално тражење, него само да подстакне иницијативу велесица, којих ће посао бити да ту иницијативу предузму или не. Греј је одговорио

да је с обзиром на околности потребно прецизније тражење Турске. Према полузваничном саопштењу ријешено је на основу конференције амбасадора у Лондону, да се образује у Паризу међународна комисија која ће проучити питање подјеле отоманских држава између Турске и савезних држава. Хавас наводи да је ова вијест преухитрена.

Терор у опсједнутом Скадру

Дописнику знаменитог италијанског листа, миланског „Corriere della Sera“, Цино Бери пошло је за руком, да из опсједнутог Скадра на Бојани пошаље свом листу допис, у коме слика страшне прилике и терор турског команданта Хасан Риза-беја у опсједнутом граду.

Одржање реда — пише новинар — повјерено је врховном судишту, које одлучава и наредбама, што иду за лишењем грађана њихове слободе, врши и полиција. Оно је драконски страшно: за најмање прекршаје одређује огромне казне. Председава суду један арапски пуковник, који је досад држао становништво покорно, ако не у миру, терором својих пријетњи и строгим казнама. Управо је за то био одабран за ту част од Риза-беја. Под њим је суд пронашао, да казни глобом од десет турских лира једног дућанџију, јер је био затечен, гдје продаје три оке ориза мјесто једне како је наређено. Купцу је успијело побјећи, а дућанџија није га могао означити, јер га је видео први пут, а био је сумрак. Неког дана сазвао је председник ратног суда главне трговце града; један није дошао, јер није могао или није био добио позива. Свакако није му узета у обзир никаква олакшавна околност, био је пријављен ратном суду, који га је одмах осудио на двадесет и три турске лире глобе, то јест на четири стотине и шездесет италијанских лира и на тридесет батина и мјесец дана затвора.

Забрањено је, пролазећи близу тврђаве, примакнути јој се преко неких граница, а још више прећи оближњи мост. Прекршитељима ове забране обећано је тридесет батина, а осуда се има извршити у великом дворцишту Сераја, како се зове стара касарна. Тако сви, када виде и чују, научиће, да се треба држати далеко од тврђаве.

Све се чини, да је уређено по једном измишном и окрутном закону, који не чини разлика, не залази у танчине. Осуде су разликовање у само двије категорије: у смртне и остале. Судије су једино иронично представништво законитости: немају много посла, јер свака наредба пријети увијек ономе, који ју не поштује, казном, прецизираном чак у броју батина или дана затвора, а судије немају друга посла, него да аплицирају осуде, означене за оптуженике, који су им предведени без дебате, без признања олакшавних околности, без ичега.

Обнародован је данас један проглас с јучерашњим датумом, потписан од Риза-беја, који вели:

Све је досад нама повољно и надамо се, да ће бити и у будуће. Све иде добро; војничке операције извршене су и врше се по нашим плановима: сад можемо чекати непријатеља на нашим позицијама с потпуним уздањем у победу. Свјесни смо, да смо учинили увијек своју дужност и знамо, да ћемо ју још дуго моћи чинити. Нико не смије очајавати, шта више мора вјеровати да нијесмо далеко од најбољег дана Скадра. Дођите сви с нама, браћо; а ви, становништво, похитајте на обрану нашег града амо на шанчеве, који ће нам бити часни гроб.

При крају проглас малко утањује, док је на почетку удешен по неком оптимизму, који не може да се протура усред овог мноштва „невјерника“. Али за њих, као и за сваку врсту приговора, побринуо се Риза беј опросном фразом: „Ко изрази противно мишљење, биће стријељан“.

Ове опомене, којим завршују прогласи и наредбе, барем су спасоносна упозорицања, не платонска, но која на сваки начин уклањају неспоразуме и чине да публика добро отвори очи и нанне уши.

Пуковник напамет држи и то сувишним и он прилази рано на дјела. Ушљед наредбе, којом су се морале затворити каване, један јадни несретник без средстава замолио је потпуковника не да отвори свој дућанић, него да смије носити каву у кућу својим муштеријама. Тако би му било успијело, да заслужи који пијастар, да купи хлеба за се и шесторо дјеце, а у исто вријеме била би поштована сврха наредбе, да се наиме спријечи састајање од четири или више особа. Каведџија није рачунао лоше, али можда управо зато плануо је арапски официр и одговори снажном ђушком, која обори на тле јадног човјека. По

